

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

MAPUTO TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

19 OCAK 2021

ÜLKE KÜNYESİ

Resmi Adı	Mozambik Cumhuriyeti
Başkenti	Maputo
Nüfusu	31,5 Milyon
Başlıca Şehirleri	Matola (1,6 milyon), Maputo (1,1 milyon), Nampula (743 bin), Beira (533 bin), Chimoio (372 bin)
Başlıca Limanlar	Maputo, Beira, Nacala
Ortalama Ömür/ Medyan Yaş	60,3/ 17,6
Komşuları	Tanzanya, Malavi, Zambiya, Zimbabwe, Güney Afrika, Esvatini
Para Birimi	Mozambik Metikali (1\$=74,32MZN)

ÜLKENİN EKONOMİK GEÇMİŞİ

İÇ SAVAŞ VE PLANLAMA YILLARI (1975-1986)

- GSYİH 1986 yılında 1975'in yaklaşık %65'i
- 1986 yılında KBGSYİH 1975'in yaklaşık %50'si
- İç savaş ve sonunda GSYİH'nin 1960 düzeyine dönmesi

PLANLI EKONOMİDEN PİYASA ODAKLI EKONOMİYE (1987-2014)

- 1992'de iç savaş sona ermiştir ve 1994'te çok partili ilk seçimler
- Ekonomik ve sosyal reformlar
- 1994-2014 arası yıllık %7,9 GSYİH büyümesi
- Yoksulluk oranı %69,4'ten %49'e gerilemiştir.

EKONOMİK DURGUNLUK VE KRİZ (2015-)

- 2015 yılında ekonomi durgunluk emareleri göstermiştir.
- 2016'da gizli borç skandalı
- Kur şoku ve enflasyon
- Uluslararası desteklerin geri çekilmesi

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2018	2019	2020*
GSYİH (Milyar \$)	14,7	15,2	14,6
SAGP GSYİH (Milyar \$)	39,0	40,6	40,9
Büyüme Oranı (%)	3,44	2,28	-0,5
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	485	488	455
Toplam Yatırımlar/GSYİH (%)	50,0	42,2	66,0
Enflasyon (%)	3,9	2,8	3,6
İhracat (Milyar \$)	5,2	4,7	3,4
İthalat (Milyar \$)	6,2	6,8	5,9
Cari Denge/GSYİH (%)	-29,6	-54,2	-60,0

TİCARET ANLAŞMALARI

- SADC (South African Development Community)- Angola*, Botswana, Komorlar*, Demokratik Kongo Cumhuriyeti*, Esvatini, Güney Afrika, Lesotho, Madagaskar, Malavi, Morityus, Mozambik, Namibya, Seyşeller, Tanzanya, Zambiya, Zimbabve
- ABD- AGOA/GSP (African Growth and Opportunity Act/ Generalized System of Preferences)
- AB Cotonou Anlaşması- EPA Görüşmeleri devam ediyor
- Malavi ve Zimbabve ile ayrı ikili ticaret anlaşmaları

ÜYESİ OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

- Afrika Kalkınma Bankası (AfDB)
- Afrika Birliği (AU)
- Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
- Portekizce Konuşan Ülkeler Topluluğu (CPLP)
- IMF

MOZAMBİK'İN DIŞ TİCARETİ

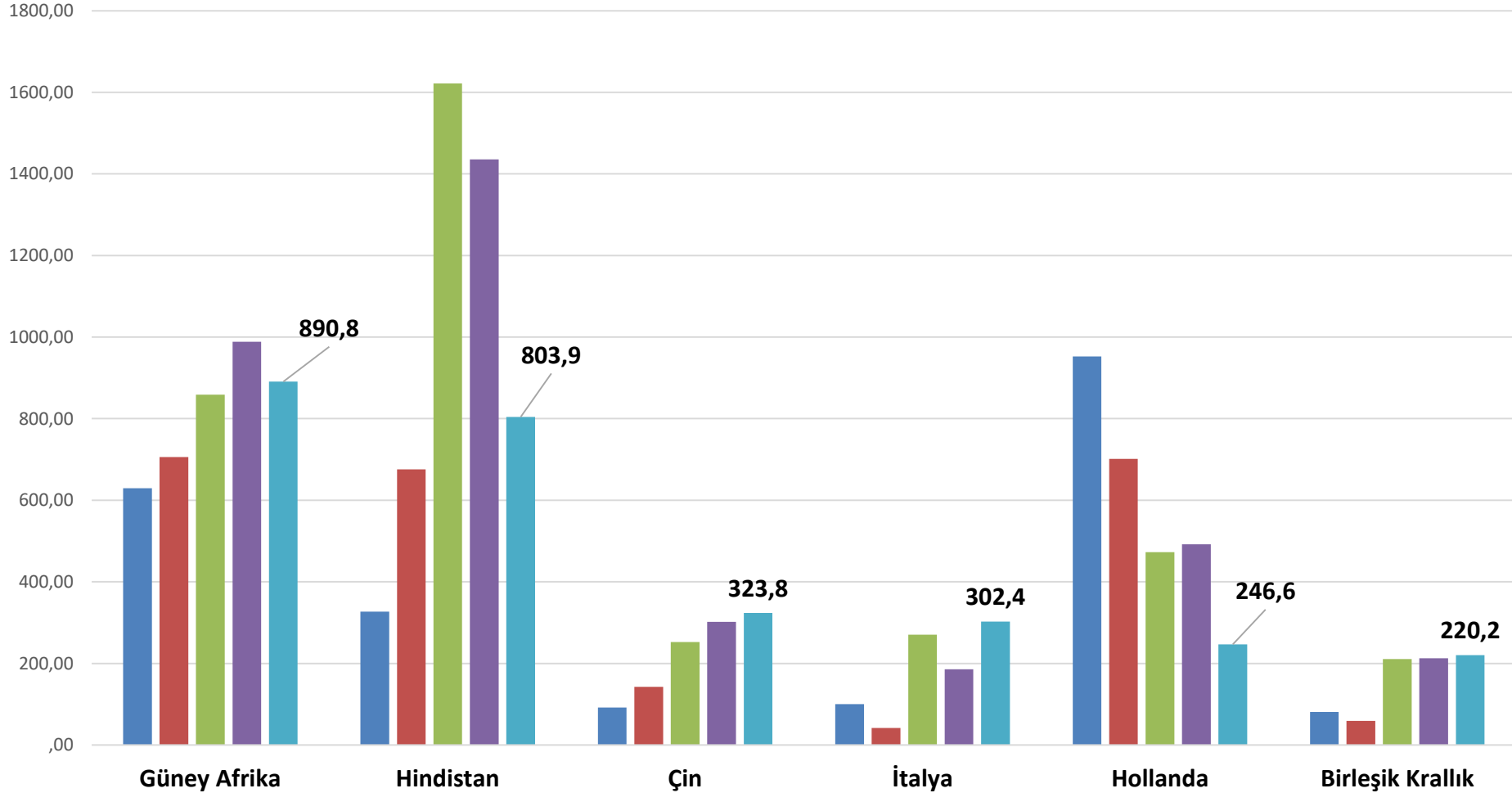
MOZAMBİK'İN YILLARA GÖRE DIŞ TİCARETİ (Milyon Dolar)

MOZAMBİK'İN DIŞ TİCARETİ

MOZAMBİK'İN İHRACATINDA BAŞLICA ÜLKELER, 2015-2019 (Milyon \$)

MOZAMBİK'İN DIŞ TİCARETİ

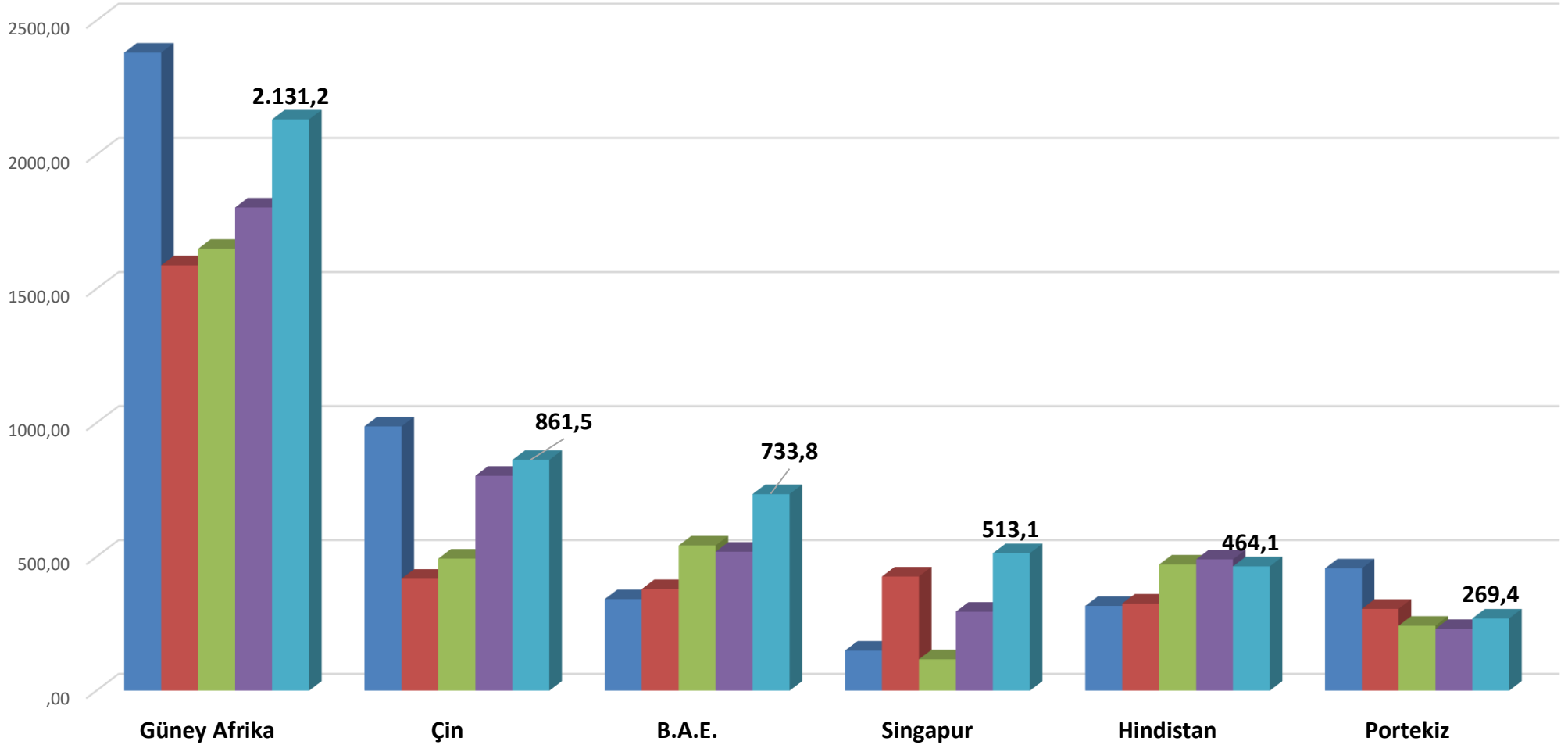
MOZAMBİK'İN İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (Milyon \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2019
270119	Taşkömürü	1,016.7
760110	İşlenmemiş alaşımsız alüminyum	940.2
271600	Elektrik enerjisi	435.2
240120	Yaprak Tütün	220.9
270400	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok ve semikok	212.1
261400	Titanyum cevherleri ve zenginleştirilmiş titanyum cevherleri	199.3
710391	Yakut, safir ve zümrüt	177.0
271111	Sıvılaştırılmış doğalgaz	171.2
271121	Gaz halinde doğalgaz	100.2
760511	Alaşımsız titanyumdan teller (7mm'den kalın)	100.1

MOZAMBİK'İN DIŞ TİCARETİ

MOZAMBİK'İN İTHALATINDA BAŞLICA ÜLKELER, 2015-2019 (Milyon \$)

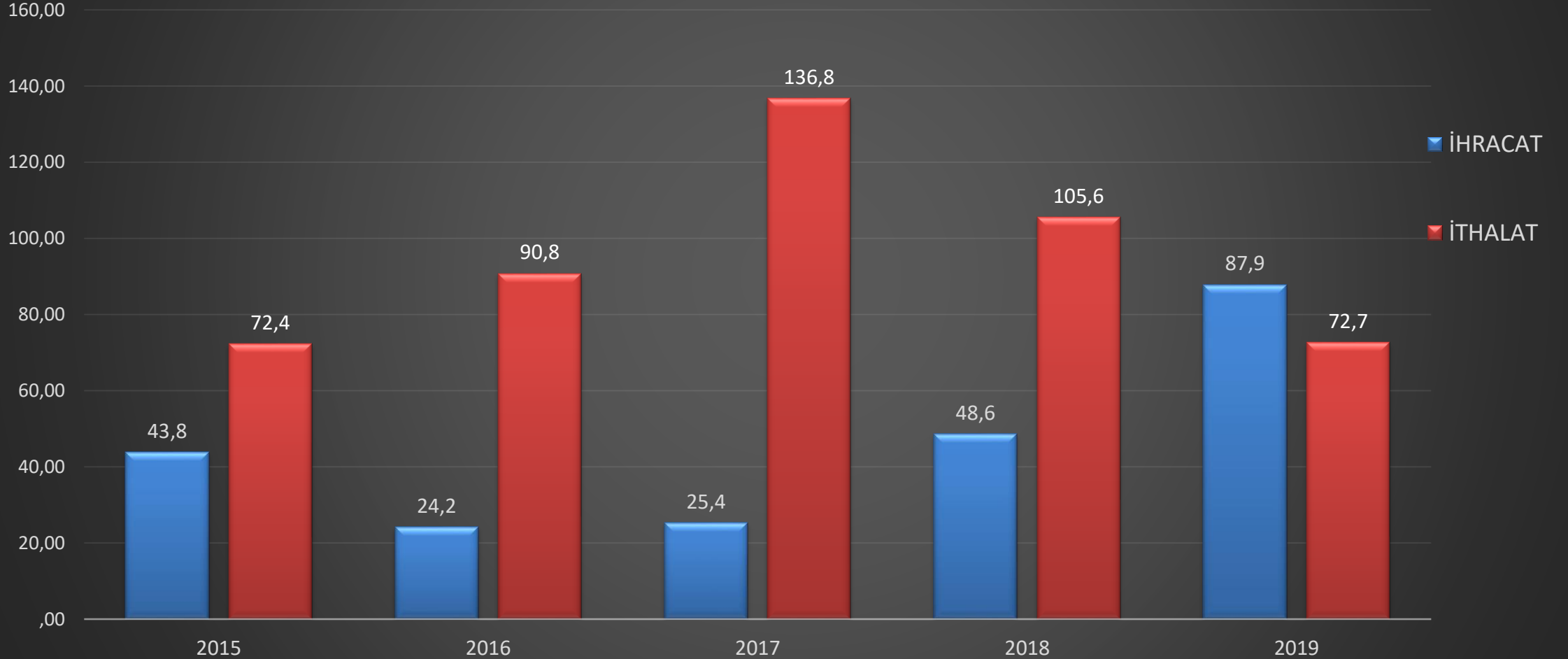

MOZAMBİK'İN DIŞ TİCARETİ

MOZAMBİK'İN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (Milyon \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2019
100630	Yarı veya tam olarak değirmenden geçirilmiş pirinç	239.5
282612	Alüminyum florür	220.0
151110	Ham palm yağı	154.7
100199	Mahlut ve makarnalık hariç olmak üzere buğday	152.0
300490	Tedavide veya korunmada kullanılan ilaçlar; aşılarda, bandajlar ve eczacılık ürünleri hariç	148.2
870421	Taşıma kapasitesi 5 tondan az olan eşya taşımaya mahsus dizel veya yarı dizel araçlar	143.9
030355	Dondurulmuş istavrit	88.7
252310	Klinker	83.3
282619	Amonyum florür ve diğer florürler	55.5
870120	Yarı romörkler için çekiciler	54.0

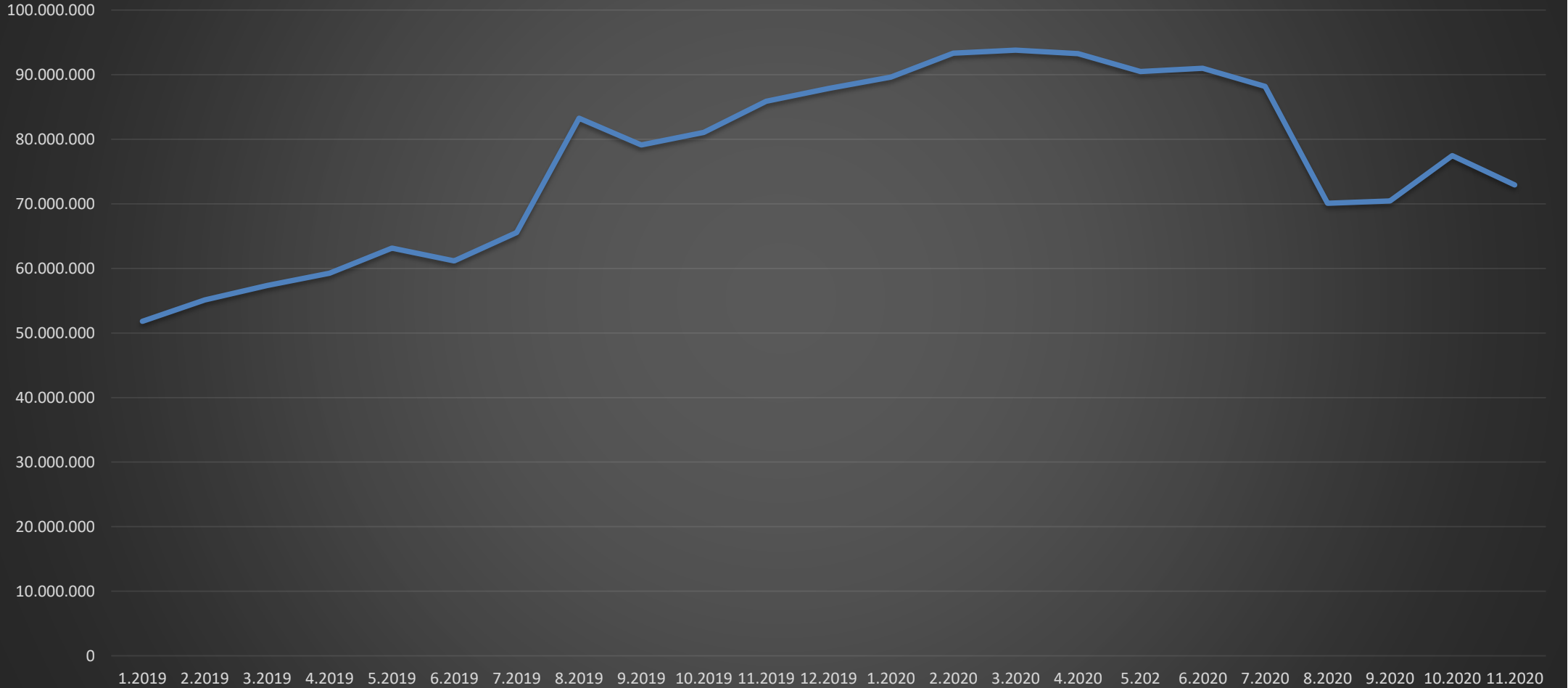
YILLARA GÖRE TÜRKİYE- MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ (Milyon \$)

TÜRKİYE- MOZAMBİK ARASINDAKİ İLİŞKİLER

MOZAMBİK'E İHRACATIMIZ (\$) (12 Aylık Toplamlar)

MOZAMBİK'E İHRACATIMIZDA BAŞLICA ÜRÜNLER (\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2019
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	20,783,972
6811	Amyantlı Çimentodan, Selülozlu Çimentodan Ve Benzerlerinden Eşya	6,516,934
6305	Eşya Ambalajında Kullanılan Torba Ve Çuval	5,536,444
3102	Azotlu Mineral Veya Kimyasal Gübreler	3,735,533
7214	Demir Veya Alaşımsız Çelikten Çubuklar (Dövülmüş, Sıcak Haddelenmiş, Haddeme İşleminde Sonra Buru	3,629,072
1702	Diğer Şekerler (Kimyaca Saf Laktoz/Maltoz/Glikoz/Fruktoz), Şeker Şurupları, Suni Bal Ve Karamel	3,242,774
8418	Buzdolapları, Dondurucular Ve Diğer Soğutucu Ve Dondurucu Cihazlar Ve Isı Pompaları	2,702,889
8516	Elektrikli Su Isıtıcıları, Elektrotermik Cihazlar, Ortam Isıtıcıları, Saç Ve El Kurutucuları, Ütüler	2,650,758
8504	Elektrik Transformatörleri, Statik Konvertörler (Örneğin; Redresörler) Ve Endüktörler	2,154,003
7308	Demir Veya Çelikten İnşaat Ve İnşaat Aksamı, İnşaatla Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Demir Veya Çelik	2,077,154

MOZAMBİK'TEN İTHALATIMIZDA BAŞLICA ÜRÜNLER (\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2019
2401	Yaprak Tütün Ve Tütün Döküntüleri	51,136,301
2701	Taşkömürü; Taşkömüründen Elde Edilen Briketler, Topak Vb. Katı Yakıtlar	8,774,119
1207	Diğer Yağlı Tohumlar Ve Meyveler	7,980,928
0801	Hindistan Cevizi, Brezilya Ve Kaju Cevizi (Taze/Kurutulmuş)	1,884,786
7605	Aluminyum Teller	1,632,761
5201	Pamuk (Karde Edilmemiş Veya Penyelenmemiş)	638,000
2504	Tabii Grafit	306,841
2826	Florürler, Florslikatlar, Floraluminatlar Ve Diğer Kompleks Flor Tuzları	187,811
7614	Aluminyumdan Demetlenmiş Teller, Kablolar, Örme Halatlar Vb.	129,696
3915	Plastikten Döküntü, Kalıntı Ve Hurdalar	53,454

İHRACAT SEKTÖRLERİ

- GIDA (Maya, Çikolata, Bisküvi, Konserve Gıdalar, Tavuk, Kurutulmuş Meyve, Zeytinyağı, Kuruyemiş)
- TARIM MAKİNE VE ALETLERİ
- HİJYEN VE KOZMETİK ÜRÜNLERİ
- MEDİKAL EKİPMAN VE ALETLER
- MOBİLYA
- BEBEK ÜRÜNLERİ (Kıyafet, bebek bezi, gıda)
- İNŞAAT MALZEMELERİ (ÇİMENTO HARIÇ!!!)
- TEKSTİL VE KONFEKSİYON

YATIRIM SEKTÖRLERİ

- TARIMSAL ÜRÜNLERİN İŞLENMESİ
- ALTYAPI
- KONUT İNŞASI
- TURİZM

İTHALAT ÜRÜNLERİ

- KAJU
- SUSAM
- PAMUK
- KÖMÜR

MOZAMBİK'TEKİ TÜRK YATIRIMLARI VE PROJELERİ

- Türk firmalarının Mozambik'teki doğrudan yabancı yatırımlarının toplam tutarı 280 milyon ABD Doları civarındadır.
- Türk yatırımları enerji, imalat sanayi, gayrimenkul ve makine alanlarında yoğunlaşmıştır.
- Yatırımlar çerçevesinde 80 civarında Türk ve yaklaşık 400 yerel personel istihdam edilmektedir.
- Türk firmalarının üstlendikleri müteahhitlik ve teknik müşavirlik işlerinin toplam tutarı 600 milyon ABD Doları'nı aşmıştır.

- Ticari ve Ekonomik İşbirliği (TEİ) Anlaşması (24.01.2017)
- Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) (2. Tur 16-17.05.2019)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması (24.01.2017)
- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (1. Tur 16-20.10.2017)

GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER	FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none">-TÜRK FİRMALARININ ARTAN İLGİSİ-KAZANILAN PROJELER-TÜRK ÜRÜNLERİNİN YÜKSEK KALİTE/FİYAT ORANI-FİRMALARIMIZIN ESNEK VE ÇÖZÜM ODAKLI OLUŞU-TÜRK DİZİLERİ	<ul style="list-style-type: none">-TÜRK ÜRÜNLERİNİN TANINIRLIĞININ DÜŞÜK OLMASI-EĞİTİMSİZ İŞGÜCÜ-UZAKLIK-GÜMRÜK VERGİLERİ-ÖLÇEK YETERSİZLİĞİ-PORTEKİZCE-e-TİCARET	<ul style="list-style-type: none">-BÜYÜYÜEN EKONOMİ-HIZLI NÜFUS ARTIŞI-MOZAMBİK'İN YENİ PARTNERLER ARAMASI-TTA VE ÇVÖA-YETERSİZ OYUNCU-YÜKSEK ENERJİ POTANSİYELİ	<ul style="list-style-type: none">-BELİRLİ ÜLKELERE BAĞIMLILIK-MONOPOLLER-BÜROKRATİK SORUNLAR-LOJİSTİK AĞININ YETERSİZLİĞİ-İSTİKRARSIZLIK-AFCFTA-KUZEYDE GERÇEKLEŞEN TERÖR OLAYLARI

- Teşviklerin miktarı ve türü yatırımın ölçeğine, sektörüne ve yatırımın gerçekleştirildiği bölgeye göre değişmektedir.
- Örneğin Maputo'da yatırımın %5'i; Maputo dışında %10'u kadar tutar Kurumlar vergisinden istisna edilebilmektedir.
- Yatırımda kullanılacak olan makine ve ekipmanların ithalatında Gümrük ve KDV istisnaları
- Fonların yurtdışına serbest transferi ve yatırılan sermayenin ihracı
- Özel Ekonomik Bölgelerde, Serbest Bölgelerde ve Serbest Sanayi Bölgelerinde kurumlar vergisinden kademeli muafiyet
- Kanunda öngörülenden daha yüksek sayıda yabancı işçi çalıştırabilme
- Yeni teknolojilere sahip makine ve ekipman kullanılması durumunda Kurumlar Vergisi matrahında indirim

VERGİLER

VERGİ TÜRÜ	ORANI (%)
Gelir Vergisi	10-15-20-25-32
KDV	17
KURUMLAR VERGİSİ	32
GÜMRÜK VERGİLERİ (Portland Çimento %20 ek vergi) (İkinci el kıyafette 25MZN/KG) (Elektrik Kondüktörlerinde %10 ek vergi)	Makine ve Ekipman: 2,5 Hammadde: 5 Yarı Mamul: 7,5 Nihai Mal: 20
ÖTV (Alkol, tütün, parfüm, kozmetik, mücevher, altın ve yolcu taşıtları)	10-75
Damga Vergisi	0,4
Stopaj	20

VERGİ ANLAŞMALARI

Botswana, Hindistan, İtalya, Makao, Morityus, Portekiz, Güney Afrika, B.A.E., Vietnam

İŞÇİ ÇALIŞTIRMA

ASGARİ ÜCRET UYGULAMASI VE SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİ

SEKTÖREL ASGARİ ÜCRETLER

- **Tarım, avcılık ve ormancılık:** 4.390 Metikal
- **Endüstriyel ve yarı endüstriyel balıkçılık:** 5.370 Metikal
- **Madencilik:** 9.254 Metikal
- **İmalat Sanayi:** 7.000 Metikal
- **Elektrik, gaz, su ve büyük şirketler:** 8.300 Metikal
- **İnşaat Sektörü:** 6.136 Metikal
- **Finansal Olmayan Hizmetler:** 6.850 Metikal
- **Bankacılık, Sigorta ve Diğer Finansal Hizmetler:** 12.760 Metikal
- **Kamu Sektörü:** 4.467 Metikal
- **1\$= 74,32 Metikal**

SOSYAL GÜVENLİK PRİMLERİ

- Yetkili Kurum INSS (Ulusal Sosyal Güvenlik Enstitüsü)
- İşveren payı: %4
- Çalışan Payı: %3

MOZAMBİK'TE İTHALATI ÖZEL İŞLEMLERE TABİ ÜRÜNLER

- Bitkiler ve Bitki Kaynaklı Ürünler
- Hayvanlar ve Hayvansal Ürünler
- Deniz ve Su Ürünleri
- İlaçlar
- Veteriner İlaçları
- Tarım Kimyasalları
- Silahlar ve Patlayıcılar

MOZAMBİK'E İTHALATI YASAK OLAN ÜRÜNLER

- Taklit ürünler
- Sağlığa zararlı her türlü ilaç, gıda maddesi ve alkolik içecek

İTHALAT PROSEDÜRLERİ

TARIM KİMYASALLARI İTHALAT PROSEDÜRLERİ

Tarım Kimyasalları İthalatçısı Lisansının Alınması

İthalatı Gerçekleştirilecek Ürünün Tescil Edilmesi ve İthalat İzninin Alınması

Gümrükte Ürünün Tarım ve Gıda Güvenliği Bakanlığı Yetkililerince Denetlenmesi

Çıkış Belgesinin Düzenlenmesi

Gümrükten Çekme İşlemleri

- Piyasada fiyat duyarlılığı oldukça yüksektir.
- Etiketleme Portekizce olmalı.
- Yerel ortaklar ile pazara giriş
- İyi bir gümrükçüyle çalışılması
- Sürekli temsilci bulundurulması

- Vize Hususu (Mozambik'in Roma Büyükelçiliği)
- PCR Testi (72 Saat)
- Döviz, Kredi Kartı Kullanımı (Yeni seri dolar, M-Pesa vs.)
- Güvenlik (Taksi kullanımı, kapkaç, polislerle ilişkiler)
- İş Kültürü (Sosyallik, zamanlama, çatışmadan uzak kalma)

Toplam test sayısı: 306.344

An itibarı ile Mozambik'teki toplam vaka sayısı: 27.446

Toplam İyileşen Kişi Sayısı: 18.880

Vefat Sayısı: 249

- Tarım sektörünün her şeye rağmen 2020 yılında %1 büyüyeceği tahmin edilmektedir.
- Sanayi sektöründeki daralma beklentisi %4
- Hizmetler sektöründeki beklenen küçülme %0,7

CORONA SALGININA KARŞI ALINAN ÖNLEMLER

Devlet bütçesinde sağlık harcamalarına ayrılan miktar 2 milyar Metikalden 3 milyar metikale (GSYİH'nin %0,3'ü) çıkartılmıştır.

Uluslararası donörlerden 700 milyon \$ tutarında salgının ekonomik etkileri ile mücadeleye destek kapsamında talep edilmiştir.

Likidite koşullarını rahatlatmak amacıyla yerli ve yabancı para cinsinden karşılık oranları 150 baz puan düşürülmüştür.

Mozambik Metikalinin dolar karşısında esnekliğine izin verildi ve 1 yılda Metikal dolara karşı %22 değer kaybetmiştir.

İhracatçıların döviz gelirlerinin en az %30'unu Metikale çevirmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Sabun, şeker ve yemeklik yağdan alınan KDV iptal edilmiştir.

İHALELER

<https://clubofmozambique.com/business/tenders/>

<https://www.globaltenders.com/government-tenders-mozambique.php>

<http://www.tendersinfo.com/global-mozambique-tenders.php>

<https://www.onlinetenders.co.za/tenders/mozambique>

<http://www.africagateway.info/country/Tenders-Mozambique>

<http://www.concursos.co.mz/en/tenders/>

<https://www.edm.co.mz/en/website/page/tenders>

GÜMRÜK PROSEDÜRLERİ VE VERGİLER

<https://www.mcnet.co.mz/HSCodes.aspx>

<http://tariffdata.wto.org/ReportersAndProducts.aspx>

<http://www.at.gov.mz/index.php/eng/Internacional-Trade/Import>

<http://portalcomercioexterno.gov.mz/en>

YATIRIM KONULARI

www.apiex.co.mz

www.cta.mz

www.fme.org.mz

<https://www.acismoz.com/>

İLETİŐİM BİLGİLERİMİZ

Tel: +90 312 204 8078

Web: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/afrika/mozambik/genel-bilgiler>

Müşavire Danışın: <https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr/>

E-posta: maputo@ticaret.gov.tr

Cep Tel: +258 85 201 62 97 (Whatsapp, BİP, Signal ve Telegram)

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

BAZI ÜRÜNLERİN PERAKENDE FİYATLARI

TEŐEKKÜR EDERİZ